

we hier te maken met algemene redeneer- en tekstprincipes? Daarnaast kunnen we ons afvragen wie verantwoordelijk is voor het temporele verband: hoort het tot *wat er gezegd wordt* of wordt het alleen geïmpliceerd en komt de interpretatie geheel voor rekening van de hoorder?

In *Thoughts and Utterances* worden de bovenstaande vragen behandeld binnen het Relevance-theoretische framework van Sperber en Wilson. Het boek bevat vijf hoofdstukken die onderverdeeld kunnen worden in twee delen. Het eerste deel (hoofdstuk 1 en 2) is theoretisch van aard. De laatste drie hoofdstukken bevatten nieuwe analyses van een aantal bekende fenomenen.

De theorie die in de eerste twee hoofdstukken gepresenteerd wordt heeft een sterk cognitief karakter. Centraal staat de claim dat zinsbetekenis niet gedetermineerd wordt door de linguïstische codering. De linguïstische codering perkt het aantal mogelijke interpretaties slechts in. De pragmatiek is dus niet alleen verantwoordelijk voor het toevoegen van implicaturen maar levert ook een wezenlijke bijdrage aan de expliciete betekenis van de uiting. Gedurende het hele boek wordt deze benadering steeds zorgvuldig afgezet tegen andere, meer filosofische of linguïstische methodes (Grice, Recanati, Bach en Levinson).

In de laatste drie hoofdstukken wordt dieper ingegaan op de analyse van een drietal fenomenen: *en*-conjunctie, negatie en de on-line interpretatie van concepten.

Het boek geeft niet alleen een goed overzicht van de standpunten binnen Relevance Theory maar levert daarnaast ook een zeer grondige bijdrage aan het debat over de relatie tussen semantiek en pragmatiek.

Mike Huiskes

Steenkolen-Engels : een pleidooi voor normvervaging / Marc van Oostendorp.
– Amsterdam/Antwerpen : Veen ; Het Taalfonds, 2002. – 159 p. ; 21 cm.
ISBN 90-204-5749-7 Prijs: € 13,50

In *Steenkolen Engels: een pleidooi voor normvervaging* pleit Oostendorp voor het gebruik en invoeren van een variant van het Engels (een van de vele) die kan dienen als internationaal communicatiemiddel en door het leven kan gaan als Steenkolen Engels. De negatieve connotaties die deze term vaak oproept dienen dan wel afgeschud te worden, vooral omdat het grote voordeel van deze variant van het Engels is dat het niet-moedertaalsprekers van het Engels toch de mogelijkheid biedt op een internationaal niveau te communiceren.

In zijn pleidooi lijkt Oostendorp geen aspect van de discussie over het al dan niet gebruiken van het Engels als internationale voertaal onbesproken te laten. Hij tracht alle potentiële (politieke en taalkundige) voor- en nadelen die de invoering van Steenkolen Engels zou hebben zo volledig mogelijk de revue te laten passeren. Zaken als de voorsprong die moedertaalsprekers van het Engels op de niet-moedertaalsprekers hebben, het gevoel dat het Engels oproept als zijnde de taal van de koloniale onderdrukkers en de vraag of het Engels taalkundig gezien moeilijker te verwerven zou zijn dan andere talen, komen in de eerste hoofdstukken uitgebreid aan bod. Een punt waar Oostendorp echter niet op ingaat, is de mogelijke problematiek die het gebruik van het Steenkolen Engels door sprekers met een andere taalachtergrond met zich mee kan brengen, zoals stroef verlopende communicatie, onbegrip en de gevolgen daarvan voor het verloop van de communicatie tussen de verschillende sprekers.

In de volgende hoofdstukken gaat Oostendorp uitgebreid in op de taalsituatie in Europa en legt hij de vraag voor of er binnenkort, nu er ook al sprake is van één algemene munteenheid, één algemene voertaal in Europa ingevoerd zal worden.

Na ingezoomd te hebben op de (taal)situatie in Europa, vestigt hij zijn blik op de gehele aardbol en gaat hij in op de vraag hoeveel mensen er wereldwijd nu eigenlijk Engels spreken. De vraag 'Wat betekent Engels spreken nu precies?' dient hiervoor natuurlijk eerst beantwoord te worden. Spreekt iemand Engels wanneer hij/zij niet te onderscheiden is van een Brit of wanneer hij/zij zich al redelijk verstaanbaar kan maken? Bovendien wordt er inmiddels op zoveel plaatsen op de wereld een andere variant van het Engels gesproken, dat het maar de vraag is of je nog wel van *het* Engels kunt spreken. In lijn met zijn poging en

zo volledig mogelijke discussie weer te geven, beschrijft Oostendorp dan ook welke varianten er van het Engels zijn, wat de motivatie van mensen kan zijn om Engels te willen leren spreken en hoe het Engels eigenlijk de wereld is overgegaan. Ook gaat hij nog in op de mogelijkheden die vertaalcomputers ons zouden kunnen bieden in de toekomst. Hier weet Oostendorp op zeer boeiende wijze aan te geven wat er zo uniek is aan het menselijke taalvermogen en waarom het dan ook moeilijk, of zelfs onmogelijk, zal zijn om de code van dit systeem door een computer te laten kraken.

Ten slotte komt ook nog de staat van het Nederlands aan bod, waarbij de belangrijkste boodschappen zijn dat het Nederlands niet bedreigd wordt door het Engels en dat Nederlanders vooral niet gezien moeten worden als een stelletje liefdelozen ten opzichte van hun eigen taal, maar als (eindelijk eens) een volk dat geprezen zou moeten worden om haar gezonde, nuchtere houding ten opzichte van haar eigen taal.

Het mooie van het pleidooi is dat het lijkt of Oostendorp verslag heeft gedaan van de *brainstormsessie* (een goed Nederlands woord schiet me even niet te binnen) die hij heeft gehad toen hij nadacht over argumenten voor en tegen de invoering van het Steenkolen Engels. Met andere woorden, het betoog bestaat uit een waterval van argumenten, met bij elk argument de nodige onderbouwing, uitleg en koppeling aan weer andere relevante argumenten. Dit maakt het geheel tot een overtuigend en vooral ook leuk boek om te lezen. Daarnaast biedt het een uitdaging aan lezers die het in eerste instantie misschien wel met hem oneens dachten te zijn (bijvoorbeeld de Anglisten onder ons, waartoe de schrijver van dit signalement behoort).

Lotte Tavecchio

Ferguut of De Ridder met het witte schild / Vert. Willem Kuiper. Amsterdam : Athenaeum-Polak & Van Gennep, 2002 (Griffioen)
ISBN 90 253 2747 8. Prijs: € 6,95

Nadat hij in zijn dissertatie al een diplomatische editie vervaardigde van *Die Riddere metten witten schilde* heeft Willem Kuiper deze tekst (beter bekend als de *Ferguut*) nu vertaald in de Griffioenreeks. De vertaling leest prettig en heeft een geheel eigen toon. Voor een deel komt die eigen toon voort uit het feit dat Kuiper af en toe Middelnederlandse technische termen handhaaft (bijvoorbeeld: 'halsberch' en 'cousen' als onderdelen van de wapenrusting, p. 50), maar dat combineert met zeer eigentijdse moderne uitdrukkingen. Zo zegt de vertaling over het gevecht waarin 'halsberch' en 'cousen' worden gedragen: 'Daar werd een lik op stuk beleid gevoerd, waarbij men elkaars slagen maar al te goed leerde kennen.' (p. 51) Ook in de 'Aantekeningen' blijkt dat Kuiper de kloof tussen toen en nu probeert te overbruggen door moderne parallellen aan te wijzen. Wanneer de tekst op p. 101 zegt dat een groep ridders bij een toernooi op een bepaalde plaats wacht, tekent hij aan: 'Net als een hedendaags Formule 1-circuit had een middeleeuws toernooiveld een pits.' (p. 138). Heel prettig werken de korte aanduidingen van de inhoud en de versnummers aan de voet van elke pagina.

Zoals gebruikelijk in deze reeks is er een Nawoord, waarin eerst het regionale taalgebruik (Oudenaarde), de opdrachtgever (Arnulf IV van Pamele wordt door Kuiper als kandidaat naar voren geschoven), het handschrift, de Franse brontekst (Guillaume le Clerc, *Le Chevalier au Bel Escu* of *Fergus*) en de status van die tekst als literaire reactie op Chrétien de Troyes' *Conte du Graal* behandeld worden. Daarna volgen een algemeen verhaal over het genre van de Arturroman, een stuk over intertekstualiteit en een vergelijking van de *Fergus* met de *Ferguut*: het eerste deel van de tekst is een vertaling, het tweede deel vertelt het Franse verhaal na met de nodige verschillen ten opzichte van het origineel. Een korte verantwoording van de keuzes die de vertaler gemaakt heeft, een lijst met literatuur voor wie meer wil weten en lezen, en de aantekeningen bij de tekst ronden het boek af. Een mooie bijdrage aan de al zo rijke Griffioenreeks!

Frank Brandsma